ΕΤΟΣ Β΄. 'Εν 'Ηρακλείῳ Κρήτης τῇ 28 'Οκτωβρίου 1912 ΑΡΙΘ. 97.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΕΤΡΑΣ. — *Κυριακῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ ('Απόστολος).*

ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ. — *'Ο ἱερὸς ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀγὼν καὶ τὸ ἡμέτερον καθῆκον.*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρὸς 'Εφεσίους ἐπιστολῆς Παύλου (Β΄. 14—22).

'Αδελφοί, Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας· τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν ἑαυτῷ. Καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακράν, καὶ τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι, ἐν ἑνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα. Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν 'Αποστόλων καὶ Προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη, αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.

Οἱ Ἐφέσιοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει τὴν περικοπήν, τὴν ὁποίαν ἠκούσαμεν, ἦσαν εἰδωλολάτραι, «χωρὶς Χριστόν, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ» (Ἐφ. Β΄ 12). Ἀλλ' ἀφοῦ ἠρνήθησαν τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγένοντο «ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ». Διότι—λέγει ἐν τῇ ἀναγνωσθείσῃ περικοπῇ—ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ εἰρήνη ἡμῶν, κατέρριψε τὸ μεσότοιχον, τὸ ὁποῖον ἐκράτει αὐτοὺς χωρισμένους ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔκαμε τὰ δύο μέρη, ἐθνικοὺς καὶ Ἰουδαίους, ἕν, ἐξηφάνισε τὴν ἔχθραν μὲ τὸν σταυρικὸν αὐτοῦ θάνατον, καταργήσας τὸν νόμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἀντικαταστήσας αὐτὸν διὰ τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ ἑνώσῃ εἰς ἕνα νέον ἀναγεννημένον ἄνθρωπον τοὺς δύο, καὶ συμφιλιώσῃ αὐτοὺς μὲ τὸν Θεόν, διαλύσας διὰ τῆς σταυρωθείσης σαρκός του τὴν ὑπάρχουσαν ὡς ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἔχθραν. Καὶ ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐκήρυξε καὶ εἰς τοὺς μακρὰν τοῦ Θεοῦ εὑρισκομένους, τοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ εἰς τοὺς πλησίον, τοὺς Ἰουδαίους, τὴν συμφιλίωσιν, τὴν εἰρήνην, διότι καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι, καὶ οἱ δύο, ἐπλησίασαν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τῆς χάριτος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἄρα λοιπὸν—προσθέτει ὡς συμπέρασμα τῶν λόγων του—δὲν εἶσθε πλέον ἀποξενωμένοι καὶ προσωρινοί, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, προστεθέντες εἰς τὸ θεῖον οἰκοδόμημα, τοῦ ὁποίου τὸ θεμέλιον ἔθηκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ Προφῆται, καὶ τοῦ ὁποίου ἀκρογωνιαῖος λίθος εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός· ἐπὶ τούτου δὲ ὅλοι οἱ πιστοὶ συναρμολογούμενοι αὐξάνουσι καὶ ἀποτελοῦσι τὸν ἅγιον ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ σεῖς ἔχετε μέρος, καὶ ὁ ὁποῖος θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὡς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ.

Ἐφ' ὅσον, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐβασίλευε καὶ ἐκυριάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ὁ Θεῖος Νόμος, ἐφ' ὅσον θέλησις τῶν ἀνθρώπων ἦτο τὸ θέλημα τοῦ ἁγίου Θεοῦ, εἰρήνη βαθεῖα καὶ ἀδιατάρακτος, εἰρήνη συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος ἦτο ὁ ἀχώριστος σύντροφος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ ἐκ ταύτης πηγάζουσα ἀληθὴς εὐτυχία παρηκολούθει καὶ συνώδευε τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως τῆς καταπατήσεως τοῦ θείου Νόμου ὑπὸ τῶν πρωτοπλάστων, ἀπὸ τῆς στιγμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν παρεξέκλιναν ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἠθέλησαν ἄλλα ἀπὸ ὅ,τι ἤθελεν ὁ Θεός, ἀπὸ τῆς στιγμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντικατέστησαν τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ ἁγίου Θεοῦ διὰ τῆς ἰδικῆς των θελήσεως, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἡ τόσῳ ἀναγκαία διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰρήνη ἐξέλιπεν ἀπ' αὐτῶν, ἐφυγαδεύθη, ἐξηφανίσθη ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς ἔχθρας, ἔχθρας μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἔχθρας μεταξὺ λογικῶν καὶ ἀλόγου κτίσεως. Ὁ ἄνθρωπος αἰχμαλωτισθεὶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τυφλωθεὶς ὑπ' αὐτῆς, καταπατῶν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸν θεῖον Νόμον καὶ διαπράττων ἔργα ἄνομα, ἀπέκτησε πολὺ δικαίως τὴν ἔχθραν τοῦ Πλάστου καὶ Δημιουργοῦ του, ἤγειρεν ὑπερύψηλον μεσότοιχον διὰ τῶν ἰδίων ἔργων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπεξενώθη τελείως τῆς θείας χάριτος καὶ ἔζη δυστυχής. Ὁ πανάγαθος Θεὸς ἀπεναντίας, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του, διὰ διαφόρων μέσων ἐζήτει νὰ διανοίξῃ

τοὺς τυφλωθέντας ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἴδῃ τὸ φοβερὸν βάραθρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀκατάσχετος ἐφέρετο καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν του. Ἀλλὰ ἡ πτῶσις τοῦ ἀνθρώπου ἦτο τόσῳ φοβερά, ὥστε διὰ τῶν μέσων τούτων ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐγερθῇ. Ἀποφασίζει λοιπὸν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ νέου τούτου Ἀδάμ, ν' ἀναπλάσῃ, ν' ἀναγεννήσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνάπλασίν του ταύτην τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν πρώτην πλάσιν του. Καὶ τοιουτοτρόπως ἐμφανίζεται ὁ Σωτὴρ ἐπὶ τῆς γῆς «ἡ εἰρήνη ἡμῶν», καταρρίπτει τὸ ἐγερθὲν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας μεσότοιχον, ἀντικαθιστᾷ τὴν ὑπάρχουσαν ἔχθραν διὰ τῆς εἰρήνης, συμφιλιώνων μὲ τὸ τίμιον αἷμά του τὸν ἐξωργισμένον Θεὸν μετὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Ταμεῖον λοιπὸν ἀκένωτον τῆς ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς εἰρήνης, πηγὴ λοιπὸν ἀνεξάντλητος τῆς βαθείας καὶ ἀδιαταράκτου εἰρήνης, εἶνε ὁ ἅγιος Θεός, ὁ «ἄρχων εἰρήνης» (Ἡσ. 9,6), τῆς εἰρήνης τῆς ἀδιακόπου καὶ διαρκοῦς, τῆς παντοτινῆς καὶ ἀπεριορίστου εἰρήνης· «καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὅριον» (αὐτόθι). Καὶ εἰς τὴν πηγὴν αὐτὴν ὀφείλομεν νὰ καταφεύγωμεν διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ ν' ἀπολαμβάνωμεν τὴν εἰρήνην, ἡ ὁποία εἶνε τόσῳ ἀπαραίτητος καὶ διὰ τὴν ἐπίγειον ἡμῶν εὐτυχίαν καὶ διὰ τὴν ἐν οὐρανοῖς μακαριότητα.

Καὶ ὅμως ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ νοητοῦ Ἡλίου, καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μετὰ τὴν λάμψιν τὴν ἐκπεμπομένην ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἁμαρτίας ζῶντες, ὑπ' αὐτῆς τυφλονόμενοι, ἀποστρέφομεν τὸ πρόσωπόν μας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ στρέφομεν τὸ βλέμμα καὶ τὴν προσοχὴν ἀλλοῦ, μὲ τὴν πεπλανημένην καὶ σφαλερὰν ἰδέαν, ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρωμεν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐτυχίαν, ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρωμεν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσίν μας. Καὶ ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ταύτης ἀντιλήψεως λέγει ὁ πτωχὸς ὅτι, ἐὰν τὸν βοηθήσουν αἱ περιστάσεις νὰ γείνῃ πλούσιος, θὰ εὕρισκε τὴν ποθητὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, θὰ ἔζη εὐτυχὴς μὲ τὰ πλούτη του, θὰ ἐξέλειπον ἀπ' αὐτοῦ αἱ ταραχαὶ καὶ αἱ ἀνωμαλίαι καὶ ὅλος ὁ βίος του θὰ διέρρεε μὲ γαλήνην καὶ εἰρήνην ἀδιατάρακτον ἐκ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου του, τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν του! Καὶ ἔρχονται εἰς αὐτὸν εὐνοϊκαὶ περιστάσεις, κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀλλάσσει κατάστασιν, καὶ αὐξάνει ἡ περιουσία του, καὶ κατευοδόνονται αἱ ἐπιχειρήσεις του, καὶ ἐπιτυγχάνουν τὰ ἔργα του, καὶ ἀποκτᾷ πλούτη πολλὰ καὶ γίνεται πλούσιος ἀπὸ πτωχοῦ, ὅπου ἦτο! Καὶ νομίζει ὅτι εὗρῆκε τὴν ποθητὴν γαλήνην καὶ φρονεῖ ὅτι ἐπέτυχε τὴν ζητουμένην διὰ τὴν εὐτυχίαν του εἰρήνην! Καὶ ὅμως ἀπατᾶται! Διότι τὰ ὑλικὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἀπέκτησε, τὰ πολλὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα ἐμάζευσεν, ἀντὶ νὰ προξενήσουν εἰς αὐτὸν ψυχικὴν γαλήνην, ἀντὶ νὰ ἐπιφέρουν τὴν ζητουμένην εἰρήνην, ἐμβάλλουν αὐτὸν εἰς πειρασμοὺς μεγαλυτέρους, ρίπτουν αὐτὸν εἰς φροντίδας ζωηροτέρας, πῶς ν' αὐξήσῃ ταῦτα, πῶς νὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τὰ διατηρήσῃ, καὶ ἡ μέριμνα αὕτη, καὶ ἡ ἀγωνία αὕτη, ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ψυχήν του τὴν γαλήνην, ἐκδιώκει τὴν ἠρεμίαν ἀπὸ τὸν νοῦν του, καὶ φυγαδεύει τὴν εἰρήνην ἀπὸ τὴν

καρδίαν του. Ἀντὶ εἰρήνης λοιπὸν κερδίζει τρικυμίαν καὶ φροντίδα ἀπὸ πλούτη, ἀπὸ τὰ ὑλικὰ ἀγαθά, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀναθέσει ὅλας τὰς ἐλπίδας του. «Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν» (Α΄ Τιμ. ΣΤ΄ 9). Καὶ διϊσχυρίζεται ὁ μικρὸς καὶ ταπεινὸς ἄνθρωπος ὅτι, ἐὰν ὑψώνετο εἰς ἀξιώματα καὶ θέσεις μεγάλας καὶ ὑψηλάς, ἐὰν ἀπέκτα δόξαν καὶ τιμήν, θὰ εὕρισκεν ἀφεύκτως εἰς αὐτὰ τὴν ἡσυχίαν του, θὰ ἔζη ἐν βαθείᾳ εἰρήνῃ, καὶ ψυχικῇ γαλήνῃ καὶ θὰ ἦτο εὐτυχής! Καὶ ἐκ τύχης, ἢ καὶ ἐκ θείας προνοίας, μεταβάλλεται ἡ θέσις τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου, καὶ ὁ μικρὸς γίνεται μέγας καὶ πολύς, καὶ ὁ ταπεινὸς καὶ ἄσημος ἔνδοξος καὶ ἐπίσημος, καὶ πλέει μέσα εἰς τὰς τιμὰς καὶ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν. Μὴ νομίσῃ τις, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι εἰς αὐτὰ εὗρῆκε τὴν ζητουμένην ψυχικὴν γαλήνην καὶ εἰρήνην! Ὄχι, μυριάκις ὄχι. Οἱ ἐπιβουλεύοντες τὴν ὑψηλὴν θέσιν του εἶνε πολλοί, οἱ φθονοῦντες τὴν δόξαν του δὲν εἶνε ὀλίγοι, καὶ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται, διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν ἀπὸ τὸ ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆλθεν, εἶνε καὶ πολλὰ καὶ σατανικά. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ πολεμήσῃ, ν᾽ ἀγωνισθῇ, ν᾽ ἀμυνθῇ ἐναντίον τούτων, ἀλλὰ καὶ νὰ κολακεύσῃ καὶ νὰ περιποιηθῇ καὶ πᾶν μέσον θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον νὰ μετέλθῃ, διὰ ν᾽ ἀποκρούσῃ τὸν κίνδυνον τῆς πτώσεώς του, διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν του, τὰ ἀξιώματά του, τὴν δόξαν του! Ἀλλ᾽ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀγωνιζόμενος καὶ πολεμῶν εἶνε δυνατὸν νὰ αἰσθάνεται γαλήνην ἐν τῇ ψυχῇ του, εἰρήνην ἐν τῇ καρδίᾳ του; Ἀπατᾶται λοιπὸν καὶ οὗτος ζητῶν νὰ εὕρῃ τὴν εἰρήνην ἐκεῖ, ὅπου μόνον ταραχαί, τρικυμίαι, πόλεμοι καὶ ἀγῶνες εὑρίσκονται. Ἀλλὰ μήπως εἰς τὰς ὑλικὰς ἡδονὰς ἠμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ τὴν εἰρήνην; Ἡ εὐαγγελικὴ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ δίδει τὴν πρέπουσαν ἀπάντησιν. Ὁ ζητῶν τὴν εἰρήνην εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν ἀσωτίαν, εὑρίσκει τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν εὗρεν ὁ ἄσωτος υἱός, ὁ ὁποῖος «διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως»· ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν θείαν ἀγάπην, καταντᾷ εἰς ἀπερίγραπτον ἐξευτελισμὸν καὶ ταπείνωσιν, ἐξομοιοῦται πρὸς τὰ ἄλογα ζῷα, «λιμῷ ἀπόλλυται» (Λουκ. ΙΕ΄). Τοιαύτην ψυχικὴν γαλήνην, τοιαύτην εἰρήνην δίδουν αἱ ὑλικαὶ ἡδοναὶ καὶ ἀπολαύσεις εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν λόγιον ζητεῖ νὰ συλλέξῃ «ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν καὶ ἀπὸ τριβόλων σῦκα» (Ματθ. Ζ΄ 16).

Πλανώμεθα λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, φρονοῦντες ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τὴν εἰρήνην εἰς τὰ πλούτη, τὰ ἀξιώματα καὶ τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις. Ταῦτα μόνον πειρασμούς, μόνον ἀγῶνας καὶ πολέμους, μόνον ταραχὰς καὶ ἀκαταστασίας, προξενοῦν. Τὴν ἀληθῆ, τὴν πραγματικήν, τὴν διαρκῆ εἰρήνην εὑρίσκομεν μόνον ἐν τῷ ἁγίῳ Θεῷ καὶ ἐν τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν του. Ἀλλὰ πρέπει νὰ εἴμεθα ἄξιοι αὐτῆς, πρέπει νὰ εἴμεθα ἐνάρετοι καὶ ἑπομένως δεκτικοὶ τοῦ θείου τούτου δώρου. Ἂς προσπαθῶμεν λοιπὸν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε νὰ εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἐκ Θεοῦ εἰρήνης, ἂς «διώκωμεν τὰ τῆς εἰρήνης» κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου (Κολ. ΙΔ΄ 20), «ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ἡμῶν· Ἀμήν» (αὐτ. ΙΕ΄ 33).

Ο ΙΕΡΟΣ
ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΑΓΩΝ
ΚΑΙ
ΤΟ ΗΜΕΤΕΡΟΝ ΚΑΘΗΚΟΝ

Β΄.

«Τί καλόν; Ἢ τί Κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ; Ποιεῖν κρῖμα, καὶ ἀγαπᾶν ἔλεον, καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου». (Μιχ. ΣΤ. 8).

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι ἡ θεία δικαιοσύνη ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ καθῆκον νὰ συνεισφέρωμεν τὸ κατὰ δύναμιν ἕκαστος χρήματα ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον τὸ ἔθνος ἡμῶν διεξάγει κατὰ τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐν τοῖς πεδίοις τῆς τιμῆς μαχομένων ἀδελφῶν ἡμῶν. *«Τί καλόν; ἢ » τί Κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ;—ποιεῖν κρῖμα».*

Τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον ἐπιβάλλει ἡμῖν καὶ ἡ δευτέρα τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ἐντολὴ τοῦ «***ἀγαπᾶν ἔλεον***», ἤτοι ἡ ἐντολὴ τῆς εὐσπλαγχνίας, τῆς φιλανθρωπίας. Ἡ ἀρετὴ ἡ ἀναδεικνύουσα τοὺς εὐσεβεῖς ἀξίους τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας εἶναι μία, καὶ αὕτη εἶναι ***ἡ φιλανθρωπία·*** ἡ κακία δὲ ἡ παραπέμπουσα τούτους εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον εἶναι ***ἡ ἀπανθρωπία.*** *«Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου κληρονο» μήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν».* Διατί; διότι, *«ἐφ' ὅσον » ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε».* Ἰδοὺ ἡ φιλανθρωπία. Καὶ πάλιν. *«Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι » εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον».* Διατί; διότι, *«ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ » τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε».* Ἰδοὺ ἡ ἀπανθρωπία. Λοιπὸν ἡ φιλανθρωπία ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ μεριμνῶμεν ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μάχονται ὑπὲρ Πίστεως καὶ ὑπὲρ Πατρίδος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀδυνατοῦσιν οἱ ἴδιοι νὰ διαθρέψωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα. Τὴν ἱερότητα τοῦ καθήκοντος τούτου θὰ κατανοήσωμεν καλλίτερον ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰ δύο ταῦτα· πρῶτον, ποῖοι εἶναι οὗτοι, τῶν ὁποίων τὰς οἰκογενείας θὰ βοηθήσωμεν, καὶ δεύτερον διατί θὰ συνεισφέρωμεν τὴν ἡμετέραν συνδρομήν.

Οἱ Χριστιανοὶ ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ὁποίων θὰ καταβάλωμεν

τὸν ὀβολὸν ἡμῶν δὲν εἶναι πτωχοὶ περιπεσόντες εἰς ἔνδειαν δι' ἀργίαν ἢ διὰ πράξεις αὐτῶν αἰσχράς· δὲν εἶναι ἔμποροι χρεωκοπήσαντες δι' αἰσχροκέρδειαν· δὲν εἶναι ἐπαῖται περιερχόμενοι οἰκίαν ἐξ οἰκίας διὰ νὰ θρέψωσι τὰ πεινῶντα τέκνα αὐτῶν. Οὗτοι εἶναι πτωχοὶ ἅγιοι, πτωχοὶ ἐνδοξότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς πλουσίους τῆς γῆς· διότι καὶ περιουσίας ἐθυσίασαν καὶ πᾶν ἀγαθὸν τοῦ κόσμου ἀπηρνήθησαν διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἁγίαν. Οὗτοι εἶναι οἱ πιστοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ στρατιῶται καὶ σύμμαχοι τοῦ «***Ἀρνίου***» ἐναντίον τοῦ ἑπτακεφάλου θηρίου τῆς ἀσεβείας, οἱ γενναῖοι τῆς Ἐκκλησίας ὑπέρμαχοι, οἱ τῶν τυραννουμένων ἀδελφῶν ἡμῶν ἐλευθερωταί. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ Χριστιανοὶ ὑπὲρ τῶν τέκνων τῶν ὁποίων ἔχομεν καθῆκον νὰ συνεισφέρωμεν τὴν ἡμετέραν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν.

Ἀλλὰ διατί, πρὸς τίνα σκοπὸν θὰ συνεισφέρωμεν τὴν συνδρομὴν ἡμῶν ταύτην; διὰ νὰ πλουτίσωμεν τὰς οἰκογενείας τῶν ἐν ταῖς μάχαις ταλαιπωρουμένων καὶ κινδυνευόντων; Οὐχὶ βεβαίως· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐνθαρρύνωμεν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἀφοσιωθῶσιν εἰς τὰ πολεμικὰ ἔργα καὶ φέρωσιν εἰς αἴσιον καὶ ἔνδοξον πέρας τὸ μέγα ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβον. Ἀναπολήσατε, Χριστιανοί μου, πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ὑμετέραν μνήμην, ὄχι τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα προὐξένησεν εἰς τὸ ἔθνος ὑμῶν ὁ παλαιοτουρκισμός, ἀλλὰ τὰ τελευταῖα δεινὰ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν, τὰ ὁποῖα οἱ λεγόμενοι Νεότουρκοι ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ ψευδοσυντάγματος αὐτῶν ἐπήνεγκαν. Λάβετε ὑπ' ὄψει καὶ ὅσα ἀνοσιουργήματα διαπράττονται σήμερον ἐν ταῖς ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκουμέναις χώραις· δολοφονίαι, ἐμπρησμοί, διαρπαγαὶ περιουσιῶν, ἀτιμώσεις γυναικῶν καὶ παρθένων, διωγμοὶ καὶ φυλακίσεις ἀθῴων καὶ μυρία ἄλλα δεινὰ ἀνήκουστα καὶ ἀκατανόμαστα. Τίνες ἤδη ἀγωνίζονται ἵνα ἀπελευθερώσωσι καὶ σώσωσι τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν ἀπὸ τῆς αἰσχρᾶς ταύτης δουλείας καὶ τυραννίας; Οὐχὶ οἱ πτωχοὶ οὗτοι ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ὁποίων προσκαλούμεθα νὰ συνεισφέρωμεν ἕκαστος τὸ κατὰ δύναμιν; τίς λοιπὸν ἐκ τῶν ὁμογενῶν δὲν ἔχει καθῆκον νὰ συνεισφέρῃ ὅ,τι δύναται καὶ περισσότερον μάλιστα παρ' ὅ,τι δύναται πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἡρώων τούτων τῆς πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος; Τίς δ' ἐξ ἡμῶν ἀρνούμενος τὴν δυνατὴν συνδρομὴν αὐτοῦ καὶ βοήθειαν εἰς τὰς ἐγκαταλειφθείσας εἰς τὸ ἔλεος ἡμῶν οἰκογενείας τούτων ἢ εἰς τὰς χήρας καὶ ὀρφανὰ αὐτῶν δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι εἶναι πιστὸς καὶ ὀρθόδοξος καὶ γνήσιος Ἕλλην; «*Θρησκεία καθαρά,* λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ Ἀποστόλου, εἶναι ἡ εὐσπλαγχνία πρὸς τοὺς χρῄζοντας τοιαύτης ἀδελφοὺς ἡμῶν· «*θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ » τῷ Θεῷ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει » αὐτῶν*». Ἀλλὰ πόσον ἀνωτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐπίσκεψιν καὶ βοήθειαν πτωχῶν εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἀγωνιζομένην Πατρίδα συνδρομή! Λοιπὸν ἡ ἐντολὴ τῆς εὐσπλαγχνίας, ἡ ἐντολὴ τοῦ «*ἀγαπᾷν ἔλεον*» ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ ἀπαραίτητον καὶ ἀπαράβατον καθῆκον τοῦ συνεισφέρειν χρήματα ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος καὶ τοῦ συντρέχειν καὶ βοηθεῖν τὰς οἰκογενείας τῶν ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἀλλὰ τὸ καθῆκον τοῦτο ἐπιβάλλει ἡμῖν τέλος καὶ ἡ ὑπακοή, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τὸν Θεόν. Λέγοντες δὲ ὑπακοὴν ἐννοοῦμεν οὐχὶ

μόνον τὴν ὑπακοὴν, ἣν ὀφείλομεν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ καὶ ἐγκάρδιον εὐπείθειαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς βουλὰς τῆς θείας Προνοίας. Τοῦτο δὲ ἐκζητεῖ παρ᾽ ἡμῶν ὁ Θεὸς ἐντελλόμενος διὰ τοῦ Προφήτου, *«ἕτοιμον εἶναί σε τοῦ πορεύεσθαι μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου»*. Τοιαύτην ὑπακοὴν ἔδειξεν εἰς τὸν Θεὸν ὁ Νῶε, ὅταν ἀνέλαβε νὰ κατασκευάσῃ τὴν κιβωτὸν, ἐν ᾗ ἐσώθησαν ἐκ τοῦ παγκοσμίου κατακλυσμοῦ οἱ νέοι γενάρχαι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τοιαύτην ὑπακοὴν καὶ ὑποταγὴν ἔδειξαν εἰς τὸν Θεὸν ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ὁ Γεδεὼν καὶ πάντες οἱ Κριταὶ, καὶ πάντες οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ αὐτοὶ τέλος οἱ ἀοίδιμοι Μακκαβαῖοι, καὶ πάντες οἱ πρὸ Νόμου καὶ μετὰ Νόμον δίκαιοι ἄνδρες, οἵτινες κατενίκησαν τὰς θλίψεις, κατεκρήμνισαν τυράννους, ἔστησαν ἀθάνατα τρόπαια ἀνδραγαθιῶν, ἠλευθέρωσαν τὸ γένος αὐτῶν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

Τοιαύτην ὑπακοὴν καὶ ὑποταγὴν ὀφείλομεν νὰ δείξωμεν καὶ ἡμεῖς σήμερον εἰς τὰ νεύματα τῆς θείας Προνοίας, καὶ προθύμως νὰ τρέξωμεν ἐκεῖ, ὅπου ὁδηγεῖ ἡμᾶς ὁ δάκτυλος τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ἡμῶν. Ὁ σημερινὸς ἱερὸς ἀγὼν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἶναι βουλὴ τῆς θείας Προνοίας, ἀδελφοί μου, εἶναι στάδιον λαμπρὸν, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν προσκαλεῖ ὅλους τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀγωνισθῶσιν. *«Ὁ Θεὸς » τῆς δόξης ἐβρόντησε»*. Τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνάστητε ἀπὸ τῶν μνημείων τῆς δουλείας. Ἐξέλθετε ἐκ τοῦ βάθους τῶν μνημάτων, ὅπου κρατοῦσιν ὑμᾶς δεσμίους αἱ ἁλύσσεις τῆς ἀσεβείας. Ἐγὼ προσκαλῶ ὑμᾶς ὁ ζωοδότης καὶ πλαστουργὸς ὑμῶν. Ἐγῶ ἐνδύω ὑμᾶς σάρκα καὶ νεῦρα καὶ ἰσχύν. Ἀνάστητε! ἀποτινάξατε τὰς ἁλύσεις, ἐλευθερώσατε τὴν Ἐκκλησίαν μου, ὅπως μάθωσι τὰ ἔθνη, ὅτι ἡ Πατρὶς ὑμῶν εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ ὑψηλὸν, τὸ καθαρώτατον ἁγιαστήριον τοῦ παναγίου μου ὀνόματος. *«Ἔσεσθέ μοι εἰς λαὸν καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη, ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος » ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς, ἐν τῷ εἶναι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα»*. Πρὸς ταύτην, ἀδελφοί μου, τὴν θείαν φωνὴν οὐδεὶς γνήσιος Ἕλλην ἔμεινεν ἀναίσθητος. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς ἔδραμον πρὸς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα οἱ φιλοπάτριδες ὁμογενεῖς. Καὶ Βασιλεῖς καὶ ἀρχόμενοι καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί, καὶ νέοι, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, καὶ κόραι ἁπαλαὶ ἐνεπλήσθησαν καὶ ἐκυριεύθησαν ὑπὸ ἁγίου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Πῦρ ἱερὸν διαφλέγει ὅλων τὰς ψυχάς. Οὐράνιος σκοπὸς ὁδηγεῖ τοὺς βραχίονας αὐτῶν. Καὶ μάχονται, ὄχι διὰ πλεονεξίαν, ὄχι διὰ κενοδοξίαν, οὔτε δι᾽ ἄλλον τινὰ ταπεινὸν καὶ χαμερπῆ σκοπόν, ἀλλὰ μάχονται ἐξ ἀνάγκης ***ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος,*** ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καὶ φυσικῶν τοῦ Ἔθνους δικαιωμάτων, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ὁμογενῶν καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ νομίζουσι τὰς πληγὰς τοῦ τυράννου βέλη νηπίων, τὰς θλίψεις στεφάνους, τὸν πρόσκαιρον θάνατον αἰώνιον ζωήν.

Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ καλούμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ὑπακούσωμεν καὶ νὰ γίνωμεν ἑπομένως συμμέτοχοι καὶ κοινωνοὶ τοῦ Ἱεροῦ ἀγῶνος διὰ τῆς συνεισφορᾶς χρημάτων, διὰ τῆς παροχῆς ἀναλόγου συνδρομῆς ὑπὲρ τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ σκοποῦ, ὃν ἡ Πατρὶς ἐπιδιώκει. Εἰς τὴν θείαν δὲ ταύτην φωνὴν ὀφείλομεν, ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπακούσωμεν οἱ πάντες, ἐὰν ὄντως εἴμεθα γνήσιοι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι,

ἐὰν εἴμεθα γνήσιοι Ἕλληνες. Δύο φυλαὶ τοῦ Ἰσραήλ, ἡ τοῦ Γὰδ καὶ ἡ τοῦ Ρουβήμ, πρὶν ἀκόμη διέλθωσι τὸν Ἰορδάνην οἱ Ἰσραηλῖται, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Μωϋσέως τὴν ἄδειαν νὰ παραμείνωσιν ἐντεῦθεν τοῦ Ἰουδάνου, καὶ ἐκεῖ νὰ ἐγκατασταθῶσι. Πῶς; ἀπεκρίθη ὁ Μωϋσῆς μετ' ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως. Πῶς; Οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πηγαίνουν νὰ πολεμήσωσι, καὶ ὑμεῖς ζητεῖτε νὰ μείνητε ἔξω τοῦ ἀγῶνος ἀκίνητοι καὶ ἀδρανοῦντες; «*Οἱ » ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύονται εἰς τὸν πόλεμον καὶ ὑμεῖς καθήσεσθε αὐτοῦ;*» Μείζων καὶ φοβερωτέρα εἶναι ἡ θεία ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις κατ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιδείκνυνται ἀδιαφορίαν εἰς τὸν παρόντα ἀγῶνα. Πῶς; (δύναται νὰ εἴπῃ καὶ πρὸς τούτους ὁ ὕψιστος Νομοθέτης), οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν ἀγωνίζονται νὰ ἐλευθερώσωσι τὸ γένος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ δημίου, ὅστις καθ' ἑκάστην σφάζει αὐτό, καὶ ὑμεῖς κάθεσθε μακρὰν ἁπλοὶ καὶ ἀδιάφοροι θεαταί; Οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν τρέχουσι μικροὶ καὶ μεγάλοι, πᾶσα ἡλικία καὶ πᾶσα τάξις, ὅλοι εἰς τὰ ὅπλα, ὅλοι εἰς τὰ στρατόπεδα, ὅλοι εἰς δεήσεις καὶ προσευχὰς ἐπικαλούμενοι τὸ θεῖον ἔλεος, ἵνα σώσῃ δι' αὐτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ παμφάγου θηρίου, καὶ ὑμεῖς κάθεσθε ἀμέριμνοι; Οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν ἀπηρνήθησαν καὶ οἰκίας καὶ γονεῖς καὶ τέκνα καὶ ζωὴν καὶ τὸ πᾶν καὶ ὑμεῖς ἐπιδιώκετε τὸ ἴδιον κέρδος, οὐδ' ὀλίγον κἂν ἀργύριον συνεισφέροντες πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ παραμυθίαν αὐτῶν; «*Οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ὑμεῖς καθήσεσθε αὐτοῦ;*»

Ἀγαπητοί! Καὶ ἡ πιστὴ εἰς τὰς βουλὰς τῆς θείας Προνοίας ὑπακοή, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ φιλανθρωπία, αἱ τρεῖς μεγάλαι τῆς πίστεως ἐντολαὶ ὑποχρεοῦσιν ἡμᾶς εἰς χρηματικὰς συνεισφορὰς ***ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ πολέμου καὶ πρὸς περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν ἡμῶν.*** Δεῦτε λοιπόν, ἀδελφοί, συνεισφέρετε ἕκαστος ἀναλόγως τῆς μεγάλης ἢ τῆς μικρᾶς αὐτοῦ καταστάσεως εἰς τοῦτον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. Ὅταν ὁ Θεὸς διέταξε τὸν Μωϋσῆν νὰ κατασκευάσῃ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅλοι οἱ Ἰσραηλῖται ἔσπευσαν νὰ συνεισφέρωσιν ὅ,τι ἕκαστος ἠδύνατο. Συνεισέφεραν καὶ πλούσιοι, συνεισέφερον καὶ πένητες, συνεισέφερον καὶ σοφοί, συνεισέφερον καὶ τεχνῖται, καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ προσωπικὴν ἐργασίαν, καὶ χρυσόν, καὶ ἄργυρον, καὶ χαλκόν, καὶ λίθους πολυτίμους καὶ πᾶν ὅ,τι ἐθεωρεῖτο χρήσιμον. Τόσον δὲ μέγας καὶ θερμὸς ἦτο ὁ ζῆλος τῶν προσφερόντων, καὶ τόσον πολλὰ συνεσωρεύθησαν ἀφιερώματα, ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Μωϋσῆς νὰ ἀνακόψῃ τὴν προθυμίαν τοῦ λαοῦ· ἔστειλεν ὅθεν κήρυκας εἰς τὴν παρεμβολὴν νὰ κηρύξωσιν, ὅτι ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ πλέον ἡ ὁρμὴ τῆς φιλοτιμίας, «*Καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν*». Ἰδού, ἀδελφοί μου, ποῖον παράδειγμα ὀφείλομεν νὰ μιμηθῶμεν. Ἂς φιλοτιμηθῶμεν οἱ πάντες νὰ συνεισφέρωμεν τὸ κατὰ δύναμιν ἕκαστος· οἱ πλούσιοι πλούσια, οἱ μεσαίας καταστάσεως μέτρια, καὶ οἱ πένητες τὸ πενιχρὸν τῆς χήρας λεπτόν, διὰ νὰ δείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἀληθεῖς κατὰ πνεῦμα Ἰσραηλῖται, ἀληθῶς πιστοὶ Χριστιανοί, ἀληθῶς γνήσιοι Ἕλληνες. Μὴ λησμονῶμεν δέ, ὅτι συνεισφέροντες ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος θησαυρίζομεν ταὐτοχρόνως καὶ θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.